

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Kemikalieinspektionen

Yttrande över förslag till ändring i föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Förslaget avser ändring i föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer så att det ska krävas ett särskilt tillstånd för privatpersoner för att använda frätande propplösare.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

I konsekvensutredningen anges att förslaget grundar sig i att antalet olyckor med frätande propplösare ökar, samtidigt som yrkesanvändare sällan använder frätande propplösare, då de föredrar andra alternativ.

Det uppges att produkterna används för att rengöra eller rensa avlopp och att många produkter på den svenska marknaden innehåller natrium- och kaliumhydroxid som är starkt frätande. Vidare uppges att det i Sverige finns ett system med tillståndskrav för privat användning och yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter och att dessa tillstånd meddelas av länsstyrelserna. Produkter som innehåller natrium- och kaliumhydroxid är dock idag undantagna från tillståndskrav.

Det uppges att 2021 var antalet enskilda förgiftningstillbud 405 personer, vilket är mer än en fördubbling sedan 2004. Trenden med ökande fall rörande frätande propplösare följer, enligt förslagsställaren, den generella trenden att antalet samtal till Giftinformationscentralens (GIC) telefonjour ökar med omkring 4 procent per år. Förslagsställaren understryker att det inte nödvändigtvis är så att alla relevanta förgiftningstillbud medför en kontakt med GIC, då exempelvis ögonkliniker i många fall inte tar kontakt med GIC i samband med att de tar hand om personer som exponerats via ögonen. Det uppges att uppskattningsvis vårdas årligen cirka två till fem fall med ögonskador till följd av exponering för frätande propplösare i Region Stockholm och Gotland. Enligt förslagsställaren saknas samlad statistik över hur vanligt förekommande allvarliga tillbud med frätande propplösare är i Sverige. Det uppges att i dödsorsaksregistret har totalt fyra dödsfall till följd av invärtes frätskador registrerats för perioden

2011 till 2019. Det framgår inte i vilken grad de dödliga frätskadorna har att göra med användningen av propplösare.

Det uppges att Kemikalieinspektionen 2011 fick i uppdrag att genomföra en översyn av de svenska reglerna om tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter. I rapporten "Överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter m.m. – rapport från ett regeringsuppdrag" föreslogs att en översyn av undantagen från tillståndskraven gällande särskilt farliga kemiska produkter skulle göras. Det uppges att den korta tiden för utredningen inte räckte till för att i närmare detalj utreda den komplexa frågan om undantag för starkt frätande produkter som innehåller natrium- och kaliumhydroxid.

Regelrådet finner att förslagsställarens redovisning av förslagets bakgrund och syfte är godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I konsekvensutredningen uppges att det finns ett flertal tillgängliga alternativ till starkt frätande propplösare, till exempel de mekaniska som vaskrensare eller rensvajer. En professionell VVS-montör eller spolbil kan också anlitas för svårare stopp i avloppet. Därutöver går det att arbeta förebyggande för att förhindra stopp genom att till exempel torka ur stekpannan med papper, använda hårfälla till golvbrunnen och regelbundet spola avloppen med hett vatten. Det finns även biologiska medel som förebygger stopp.

Förslagsställaren bedömer att det inte är tillräckligt med ökad information från myndigheter om farorna som förknippas med användning av produkterna, och heller inte med ytterligare branschåtgärder. Flera sådana åtgärder (bland annat tryckt informationsmaterial, utbildningsverktyg och rekommendationer på webbsidor samt Kemikalieinspektionens Kemikaliepodd) har redan vidtagits och trots detta ökar förgiftningstillbudet.

Det uppges att Kemikalieinspektionen har utvärderat förslag på styrmedel för att minska olyckorna med frätande propplösare:

- att föreslå ett EU-förbud mot att sälja propplösare som klassificeras som frätande på huden i farokategori 1/1A/1B/1C till konsumenter.
- att ändra undantaget i 4 kap. 3 § KIFS 2017:7 och därmed införa krav på nationellt tillstånd för att 1. icke yrkesmässigt hantera propplösare som klassificeras som frätande på huden i farokategori 1A och som innehåller natriumhydroxid och kaliumhydroxid, och/eller 2. Yrkesmässigt överlåta sådana propplösare.
- att verka för ett nationellt förbud för försäljning till konsument av propplösare som klassificeras som frätande på huden i farokategori 1 eller kategori 1A, B, C.
- att verka för att ett gränsvärde/förbud för propplösare oavsett beredningsform införs i nationella begränsningsregler.
- att införa nationella försäljningsvillkor så att man endast kan köpa över disk, det vill säga förbud mot självbetjäning eller särskilda förvaringsbestämmelser.

Förslagsställarens bedömning är att problemen som de aktuella produkterna orsakar i stor utsträckning är begränsat till Sverige. I övriga EU används andra typer av propplösare med annan kemisk sammansättning. Det uppges att med nuvarande kunskapsunderlag saknas

därför grund för att ta fram en begränsning på EU-nivå avseende propplösare innehållande kaliumhydroxid och natriumhydroxid. Vidare uppges att inga andra EU-länder har vid en förfrågan angett att förgiftningstillbud rörande frätande propplösare är ett växande problem. De EU-länder som svarat på förfrågan har även ett väsentligt lägre antal rapporterade tillbud per capita än Sverige. I Norge (som omfattas av de berörda lagstiftningarna genom sitt medlemskap i EES) rapporteras dock en ökande trend med tillbud relaterade till flytande propplösare.

När det gäller att ändra undantaget i 4 kap. 3 § KIFS 2017:7 och därmed införa krav på nationellt tillstånd uppges ett problem vara att undantagen i föreskrifterna riktas mot alla typer av produkter som innehåller natriumhydroxid eller kaliumhydroxid. Om man bryter ut propplösare från undantaget, omfattas fortfarande andra produkter som till exempel till ugnsgöring eller rengöringsprodukter för trall som kan ha samma innehåll som propplösare. Att enbart bryta ut propplösare från undantaget kan eventuellt innebära att användningen av så kallad universallut kan komma att öka, det vill säga produkter som inte specifikt marknadsförs som propplösare men som även kan användas så.

Ett annat alternativ uppges vara att ändra bestämmelsen så att den som yrkesmässigt överlåter propplösare som innehåller natriumhydroxid eller kaliumhydroxid och är klassificerad i faroklassen *Frätande på huden i farokategori 1A* behöver ha tillstånd för detta, men att konsumenter inte behöver ha tillstånd för att köpa och använda produkterna. Denna åtgärd bedöms dock inte i tillräcklig utsträckning minska risken för skada. Dessutom undantog Kemikalieinspektionen 2017 yrkesmässigt överlåtande av produkter som är klassificerade i den aktuella faroklassen och farokategorin. Anledningen till detta var att det innebar en minskad administration och kostnader för företag, länsstyrelser och kommuner, utan en förväntad ökad skaderisk. Mot bakgrund av detta bedöms alternativ om tillståndskrav för yrkesmässig överlåtelse inte som aktuellt.

Avseende införande av haltgränser även för alkaliska propplösare i fast form uppges att detta kräver att det går att bedöma vid vilken halt en produkt är verksam och hur hög haltgränsen ska bestämmas till för att minska skaderisken för människor. Vid samråd med den europeiska branschorganisationen för tvätt- och rengöringsmedel (International Association for Soaps, Detergents and Maintenance Products, AISE) och Kosmetik- och hygienföretagen (KoHF) uppges branschorganisationerna ha förklarat att det är svårt att göra bedömningar av när en produkt blir verksam och vilken nytta en haltgräns skulle ha för skaderisken. Detta då en produkts verkan är en komplex fråga som bland annat beror på den övriga sammansättningen och att verkansgrader snarare ges i koncentrationsspann snarare än en viss procentsats. Kemikalieinspektionen bedömer därför att det inte går att fastställa någon lämplig haltgräns för alkaliska propplösare i fast form.

Ett styrmedelsalternativ är, enligt förslagsställaren, att införa ett förbud att tillhandahålla avloppsrengöringsmedel med viss klassificering för konsumenter. Förbudet skulle även kunna formuleras så att det även blir förbjudet för konsumenter att hantera sådana avloppsrengöringsmedel. Det uppges att ett sådant förslag kan förväntas medföra en förändring på marknaden och minska skadorna. Vidare uppges att förslaget utgör ett handelshinder, men kan, enligt förslagsställaren förmodligen motiveras genom skyddet för människors hälsa och den effekt som åtgärden kan förväntas ha. Dessutom skulle den omständigheten att olyckorna i Sverige till stor del beror på andra typer av produkter än i många andra EU-länder stödja införandet av en nationell begränsning.

Ett annat alternativ är, enligt förslagsställaren, att föreskriva att vissa produkter endast får säljas över disk i fysiska butiker. Innebörden av detta är att produkten förvaras bakom kassan

eller på annat sätt så att den inte är gripbar för kunden utan att kassapersonalen behöver lämna över den till kunden. Det uppges finnas en liknande bestämmelse avseende exponering av vissa receptfria läkemedel i 8 § Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2009:20) om handel med vissa receptfria läkemedel. Det framgår där att läkemedlen ska förvaras inlåst eller under direkt uppsikt av personal på försäljningsstället. Med direkt uppsikt avses att någon i personalen kontinuerligt övervakar läkemedlen. I en vägledning till föreskrifterna framgår det att läkemedlen exempelvis får förvaras inlåsta i skåp så att kunden måste be personalen plocka fram läkemedlet eller bakom kassan så att läkemedlet inte är gripbart för kunden (Läkemedelsverket, 2020). Införandet av en bestämmelse om förvaring eller försäljning över disk bedöms dock inte få någon påverkans effekt vid sådan e-handel där varorna levereras (och inte måste hämtas upp i butik), eftersom det eftersökta signalvärdet av att produkten förvaras på särskilt sätt eller under uppsikt av personal då inte aktualiseras. Då e-handeln förväntas öka i framtiden är det, enligt förslagsställaren, lämpligt att införa bestämmelser som träffar e-handeln och den fysiska handeln lika. Branschen gör uppskattningen att låga volymer säljs via e-handel idag.

Mindre ingripande åtgärder, som krav på information eller försäljningsarrangemang bedöms inte vara motiverade. Krav på åtgärder i samband med försäljning skulle, enligt förslagsställaren, leda till ökade kostnader för företag utan någon påtaglig riskminskning. Ur ett företagsperspektiv bedöms detta också negativt då reglerna inte harmoniseras på den inre marknaden. Åtgärden bedöms ha lägre riskminskningspotential än förbud inom EU eller nationellt.

För att hantera problemet återstår, enligt förslagsställaren, alternativen: nationellt förbud eller krav på tillstånd för konsumentanvändning av frätande propplösare. Ett nationellt förbud att sälja frätande propplösare till privatpersoner uppges ha stor riskminskningspotential på den svenska marknaden. Ett tillståndskrav innebär, enligt förslagsställaren, sannolikt att en större del av användningen upphör, främst på grund av kostnaden och administrationen för att söka tillstånd. Åtgärden bedöms ha stor riskminskningspotential på den svenska marknaden. Att mer exakt uppskatta hur mycket användningen kommer att minska uppges dock inte vara möjligt. Ur ett företagsperspektiv bedöms ett tillståndskrav negativt då reglerna inte harmoniseras på den inre marknaden. Samtidigt ges genom tillståndsförfarandet ett visst utrymme för fortsatt användning av produkterna, jämfört med en nationell begränsning.

En aspekt att ta i beaktande är, enligt förslagsställaren, att gällande svenska tillstandsregler omfattar tillståndsplikt för privatpersoner att hantera andra produkter som klassificeras som frätande på huden kategori 1A. Att införa tillståndsplikt för privat hantering av propplösare som innehåller natrium- och kaliumhydroxid skulle jämställa dessa med andra lika frätande konsumentprodukter som omfattas av tillståndskrav. Kemikalieinspektionen bedömer att ett tillståndskrav i jämförelse med ett förbud innebär vissa fördelar, eftersom det då finns möjlighet för konsumenter att ansöka om tillstånd för att använda produkterna om det av någon anledning är nödvändigt. Åtgärden bedöms därmed vara mindre ingripande ur ett EU-perspektiv eftersom påverkan på den fria rörligheten kan förväntas bli något mindre, jämfört med en nationell begränsning. Begränsningar med möjlighet till undantag har bedömts vara mer proportionella jämfört med rena begränsningar. Tillståndskravet bedöms därför sammantaget vara en proportionerlig åtgärd som minskar användningen av produkterna och därmed riskerna, samtidigt finns det möjlighet att fortsätta använda produkterna i vissa fall.

Regelrådet kan konstatera att förslagsställarens redovisning är både noggrann och strukturerad och finner därför att redovisningen av alternativa lösningar och effekterna av om ingen reglering kommer till stånd är godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

I konsekvensutredningen uppges att kemikalier i huvudsak regleras genom lagstiftning på EU-nivå och att det finns stora övergripande regelverk som täcker de olika delarna av kemikaliehantering inom EU. I den mån det saknas EU-reglering har medlemsstaterna vissa möjligheter att införa nationell reglering. I Sverige finns också en del bestämmelser kvar på kemikalieområdet sedan tiden före Sveriges medlemskap i EU 1995.

Det uppges att sådana ämnen och blandningar som klassificeras som farliga ska enligt artikel 4.4 i CLP-förordningen¹ (classification, labelling and packaging) ha viss märkning på förpackningen innan produkten släpps ut på marknaden. Förpackningsmärkningen utgörs av standardiserade fraser och symboler som tillsammans upplyser användaren om produktens farliga egenskaper och hur den kan hanteras på ett säkert sätt. Märkningen ska bland annat innehålla faropiktogram som är avsedda att ge särskild information om faran i fråga, signalord, faroangivelser och skyddsangivelser. Produktens klassificering avgör vilka uppgifter som ska anges i märkningen.

Det uppges att regler om tillstånd för överlåtelse och privat bruk av särskilt farliga kemiska produkter finns i 7–14 §§ förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer. Bestämmelserna i förordningen kompletteras av bestämmelser i 4 kap. Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer (nedan KIFS 2017:7), där det bland annat framgår vilka produkter som anses vara särskilt farliga produkter, vilka undantag som finns från tillståndskraven och preciseringsgällande den anteckningsskyldighet som finns avseende tillståndspliktiga produkter.

Det uppges att sådana propplösare som enligt CLP-förordningen klassificeras som frätande på huden 1 A och som ska märkas med faropiktogrammet *Frätande (GHS05)* och signalordet *Fara* anses vara särskilt farliga kemiska produkter. Gruppen särskilt farliga kemiska produkter består generellt av de mest hälsofarliga kemikalierna i samhället. Utöver sådana starkt frätande produkter som kan ge allvarliga frätskador direkt vid kortvarig exponering omfattar gruppen även till exempel sådana kemiska produkter som orsakar cancer, ge ärftliga genetiska skador, fosterskador eller nedsatt fortplantningsförmåga (4 kap. 2 § KIFS 2017:7).

Utöver CLP-förordningen uppges medlemsstaterna även ha att förhålla sig till den så kallade Reach-förordningen² och tvätt- och rengöringsmedelsförordningen³ samt Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Det uppges att när det gäller nationella begränsningar och förbud finns det olika tolkningsmöjligheter avseende Reach-förordningens harmoniserande verkan. Förslagsställaren bedömer att problemen som de aktuella produkterna orsakar i stor utsträckning är begränsat till Sverige. I övriga EU används andra typer av propplösare med annan kemisk sammansättning. Bedömningen är att det med nuvarande kunskapsunderlag därför inte finns grund för att ta fram en begränsning på EU-nivå avseende propplösare innehållande kaliumhydroxid och

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av kemiska produkter

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeiska kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 200/21/EG.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel.

natriumhydroxid. Vidare uppges att oavsett vilken bedömning som görs avseende Reach-förordningens harmoniserande verkan bedöms, under dessa omständigheter, förordningen inte utgöra något hinder mot att reglera frågan nationellt, eftersom en EU-reglering ska baseras på att det finns frågor som måste hanteras på EU-nivå. Vidare gör förslagsställaren bedömningen att tvätt- och rengöringsmedelsförordningen heller inte innehåller några bestämmelser som hindrar en nationell reglering av de aktuella produkterna. Det uppges att avseende försäljningsvillkor finns det inte några uttryckliga bestämmelser om försäljningsvillkor för ämnen med dessa klassificeringar i vare sig Reach-förordningen eller tvätt- och rengöringsmedelsförordningen. Det uppges att Reach-förordningen främst reglerar frågor om marknadstillträde och användning av enskilda ämnen. Tvätt- och rengöringsmedelsförordningen innehåller främst bestämmelser om märkning och begränsning av vissa ämnesgrupper. Därmed rör försäljningsvillkor såsom till exempel förvaring av en kemisk produkt i butiken andra förhållanden än bestämmelserna i Reach- och tvätt- och rengöringsmedels-förordningarna. I avsaknad av harmoniserade regler för försäljningsvillkor av propplösare eller de frätande ingående ämnena ska förslag på sådana nationella regler bedömas utifrån EUF-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor. Nationella försäljningsvillkor ses inte heller som en kvantitativ importrestriktion eller åtgärd med motsvarande verkan enligt bestämmelserna i EUF-fördraget.

Förslagsställaren gör därmed bedömningen att EU-rätten inte ställer upp några hinder för att införa nationella försäljningsvillkor avseende natriumhydroxid, kaliumhydroxid och andra ämnen som är klassificerade som frätande på huden i kategori 1, 1A, 1B eller 1 C i propplösare. Avseende nationella krav på tillstånd för konsumentanvändning av propplösare gör dock Kemikalieinspektionen bedömningen att sådana krav inte utgör sådana försäljningsvillkor som enligt ovan nämnda praxis är undantagen från tillämpningsområdet för artikel 34 i EUF-fördraget, utan de ska ses som åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa importrestriktioner. Sådana krav måste därmed kunna motiveras enligt artikel 36 i EUF-fördraget.

Förslagsställaren bedömer att förslaget innehåller sådana tekniska regler som är anmälningspliktiga enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Innan ändringen beslutas anmäls förslaget till Europeiska kommissionen och proceduren bedöms ta cirka tre månader.

Regelrådet kan konstatera att det i konsekvensutredningen finns en detaljerad redovisning av berörda EU-förordningars innehåll och hur förslaget överensstämmer med EU-rätten.

Regelrådet finner därmed att förslagsställarens redovisning av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I remissen uppges att förslagsställaren föreslår att regeländringen ska träda ikraft sex månader efter beslut, men att förslaget först måste anmälas till Europeiska kommissionen, då det innehåller tekniska regler som bedöms vara anmälningspliktiga enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Bedömningen uppges vara att beslut kommer att kunna tas under 2023.

Det uppges att berörda aktörer behöver få kunskap om den nya regleringen och att det därför behövs strategisk kommunikation. Information kommer, enligt förslagsställaren, att läggas ut på Kemikalieinspektionens webb, både på svenska och på engelska. Därutöver kommer pressmeddelanden och nyhetsbrev och kommuniceras samt mediakontakter att tas. Det upp-

ges att behov finns av att ta fram en kommunikationsplan för att nå berörda aktörer, vilka utgörs av branschorganisationer, tillverkare, importörer och distributörer, företag verksamma inom detaljhandeln, länsstyrelser och kommuner.

Regelrådet finner att förslagsställarens redovisning av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser är godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

I konsekvensutredningen uppges att frätande propplösare är lätta att tillgå och finns till försäljning i dagligvaruhandeln, i bygghandeln och i annan detaljhandel. Det uppges också vara möjligt att köpa propplösare från matbutiker online tillsammans med städprodukter och livsmedel. Vidare uppges att i Kemikalieinspektionens produktregister (2019) finns 78 produkter registrerade under kategorin avloppsreningsmedel. Produkterna säljs av 41 företag och av de 78 produkterna innehåller 22 natriumhydroxid och sex kaliumhydroxid, varav tolv respektive fyra finns till försäljning till konsument. Det uppges att de mest vanligt förekommande propplösarna registrerade i produktregistret finns tillgängliga för privatpersoner i detaljhandeln.

De uppges att fastighetsägare och fastighetsskötare berörs med anledning av att användningen av frätande propplösare ger upphov till skador på avloppet, rör och packningar och kan dessutom förvärra stoppet. Vidare berörs VVS-branschen, där utövarna riskerar skador på rör, men även hälsan vid arbeten där frätande propplösare har använts i rörledning innan kontakt har tagits med VVS-företag. Det uppges att användning av frätande propplösare i VVS-branschen är marginell bland annat till följd av de negativa konsekvenserna.

Vidare berörs de företag som tillverkar, importerar eller distribuerar frätande propplösare. Det uppges att de flesta produkter importerar från annat EU-land. Det uppges att även de företag som tillhandahåller alternativ till frätande propplösare berörs på så sätt att de förväntas kunna sälja fler produkter och varor till följd av förslaget.

Vidare berörs företag inom detaljhandeln som säljer frätande propplösare. Dessa företag bedöms även sälja alternativ till frätande propplösare. Det uppges därutöver kunna finnas företag som säljer frätande propplösare, men som inte säljer alternativen.

Det framgår i konsekvensutredningen och i särskild bilaga till den att samråd har genomförts med bland annat branschorganisationer. Det finns redovisning av vad som framhållits under samråden.

Regelrådet kan konstatera att det endast finns uppgifter om antal företag som säljer de aktuella produkterna, men att det saknas uppgifter om storleken på dessa. Det saknas vidare uppgifter om antal och storlek för de företag som importerar, distribuerar och tillverkar produkterna. Därutöver saknas uppgifter om företag som importerar, distribuerar och tillverkar alternativ till de frätande produkterna och som kan komma att gynnas av den föreslagna regleringen.

Regelrådet finner därför att förslagsställarens redovisning av berörda företag utifrån antal och storlek är bristfällig, men att redovisningen av berörda branscher är godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Administrativa kostnader

I konsekvensutredningen uppges att enligt 10 § förordningen om kemiska produkter ska den som överlåter särskilt farliga kemiska produkter idag föra anteckningar om överlåtelserna. I 4 kap. 4 § KIFS 2017:7 finns kompletterande krav på att den som yrkesmässigt överlåter särskilt farliga kemiska produkter ska anteckna vissa uppgifter i samband med försäljningen. Det uppges att som huvudregel gäller denna anteckningsskyldighet för produkter som överlåts för såväl yrkesmässig hantering som för privat bruk. De uppgifter som överlåtaren ska anteckna är datum för försäljningen, produktnamn och mängd, köparens namn och adress och om produkten har överlåts för yrkesmässig hantering eller privat bruk. Det ska även avseende hantering för privat bruk finnas uppgift om hur köparen visat sin behörighet, det vill säga att personen har tillstånd att hantera produkten.

Natriumhydroxid och kaliumhydroxid, som ämnen eller ingående i blandningar, uppges idag vara undantagna från anteckningsskyldigheten genom 4 kap. 5 § 1 genom att dessa ämnen är undantagna från tillståndsplikt. Dessutom är även andra kemiska produkter som klassificerats som *Frätande på huden i farokategori 1A* och som anses som särskilt farliga produkter enbart på grund av sina frätande egenskaper undantagna från anteckningsskyldigheten vid överlåtelser för yrkesmässig hantering, enligt 4 kap. 5 § 2. Överlåtaren behöver därför, enligt förslagsställaren, endast anteckna överlåtelser för privat bruk av produkter med denna klassificering.

Det uppges att regeländringen innebär att företagen som säljer frätande propplösare till konsument är skyldiga att föra anteckningar över försäljningen, så kallad anteckningsskyldighet. Företaget ska kontrollera att köparen har tillstånd och därefter dokumentera uppgifter kring köpet. Informationen om köpet ska kunna uppvisas vid inspektion.

Förslagsställaren bedömer att de detaljhandelsföretag som fortsatt kommer att tillhandahålla frätande propplösare i stor utsträckning är verksamma inom sällanköpshandeln och har yrkesverksamma kunder och därför redan har system för försäljning av tillståndspliktiga produkter. De administrativa effekterna som följer regeländringen bedöms därför vara små.

Förslagsställaren bedömer att väldigt få privatpersoner kommer att vilja ta på sig de kostnader som tillståndsprocessen medför i tid och pengar och att förslaget därmed innebär att konsumenter som i nuläget använder frätande propplösare kommer att välja att använda andra alternativ för propplösning. Det uppges också att enligt fastighetsförvaltningsbolaget EFS AB kan cirka 95 procent av avloppsstoppen lösas av konsumenten själv med en enkel avloppspump, resterande fem procent av alla stopp uppges kräva spolbil.

Regelrådet kan konstatera att förslagsställaren inte har redovisat tidsåtgång och kostnad för att uppfylla anteckningsskyldigheten. Sådan redovisning hade, enligt Regelrådet förbättrat konsekvensutredningens kvalitet. Regelrådet finner emellertid ingen anledning att ifrågasätta förslagsställarens bedömning om att få konsumenter kommer att ta sig tid och vara villiga att betala för att få ett särskilt tillstånd att använda de frätande propplösarna, då det på marknaden finns gott om alternativ för att lösa proppar i avlopp.

Regelrådet finner därför trots allt att förslagsställarens redovisning av förslaget administrativa kostnader kan anses tillräcklig och därmed godtagbar.

Andra kostnader och verksamhet

I konsekvensutredningen uppges att förslagsställaren gör bedömningen att förslaget kommer att leda till att användning av frätande propplösare till stor del kommer att upphöra. Det uppges att de samhällsekonomiska kostnaderna⁴ relaterade till förgiftningstillbudet uppskattningsvis bedöms vara 5,3 till 83,5 miljoner kronor per år. Merparten av dessa kostnader uppges drabba de privatpersoner som utsätts för förgiftningen. Kostnaderna bedöms kunna undvikas till följd av förslaget.

Det uppges att de företag som tillverkar, importerar eller distribuerar frätande propplösare kan förväntas få en minskad årlig omsättning på uppemot hela det nuvarande försäljningsvärdet. Det kan, enligt förslagsställaren, i viss utsträckning leda till minskade vinster för de berörda företagen. Försäljningsvärdet för de frätande natriumhydroxidbaserade propplösarna uppges vara 15 850 000 kronor och 6 400 000 kronor för de kaliumhydroxidbaserade. Det uppges att det totala årliga försäljningsvärdet för propplösare då uppgår till uppskattningsvis 22 250 000 kronor inklusive moms och exklusive moms till 17 800 000 kronor.

Det uppges att enligt information i produktregistret importeras det största antalet produkter från annat EU-land. Förslagsställaren antar därför att antalet arbetstillfällen inte kommer att påverkas till följd av förslaget, då tillverkningen inte sker i Sverige. Bedömningen är därför att de minskade vinsterna endast i begränsad utsträckning kommer att drabba företag baserade i Sverige. Det uppges att företag som tillhandahåller alternativ till frätande propplösare berörs på så sätt att de förväntas kunna sälja fler produkter och varor.

Vidare uppges att de företag som tillverkar, importerar eller distribuerar alternativ till frätande propplösare till exempel kemiska icke-frätande produkter, vaskrensare eller rensband antas sälja fler produkter och varor till följd av regeländringen. Det uppges att kostnaden för alternativen är ungefär likvärdig kostnaden för frätande propplösare. Bedömningen är därmed att företag som tillhandahåller alternativ påverkas positivt i ungefär samma utsträckning som de företag som säljer frätande propplösare påverkas negativt av förslaget.

Det uppges att det till stora delar är samma företag inom detaljhandeln som säljer frätande propplösare som också säljer alternativen, både inom dagligvaruhandeln och sällanköps-handeln. Frätande propplösare uppges vara en sällanköpsprodukt som utgör en liten andel av detaljhandelsföretagens totala utbud av varor och produkter. Det uppges att enskilda undantag dock kan finnas där butiker som säljer frätande propplösare inte säljer alternativ, vilket gör att dessa butiker kan drabbas. Det omvända fallet kan också förekomma, och dessa butiker gynnas på så sätt av förslaget. Det uppges att påverkan på den totala försäljningen för dessa detaljhandelsföretag därmed antas vara marginell.

Förslagsställaren gör bedömningen att förslaget inte medför ett ökat behov för privatpersoner att tillkalla hjälp från rörmokare vid stopp i avlopp. Enligt flera representanter från VVS-branschen uppges ungefär samma andel avloppsstopp kunna lösas med de alternativ som finns att tillgå.

Det uppges att de negativa konsekvenser för fastighetsägare som uppstår när frätande propplösare förstör rör och/eller inte löser proppen utan snarare förflyttar den längre in i

---

⁴ Direkta kostnader; främst kostnader för öppen- och slutenvård, indirekta kostnader; för olika typer av produktionsbortfall, främst kostnader för sjukfrånvaro, nedsatt arbetsförmåga eller frånvaro till följd av vård av anhörig, immateriella kostnader; för nedsatt livskvalitet och förtida död. (hämtat från bilaga III i remissen).

rörssystemet förväntas minska över tid. Förslagsställaren uppger sig inte ha kunnat hitta uppgifter om hur omfattande problemet för fastighetsägarna är och vilka kostnader det ger upphov till.

Sammantaget bedöms förslaget medföra minskade intäkter för de företag som tillverkar, importerar eller distribuerar frätande propplösare. Kostnader för detaljhandeln, både sett ur minskade intäkter och administrativa åtgärder, till följd av förslaget bedöms vara små. Den totala effekten på näringslivet bedöms dock bli marginell, då intäktsbortfallet kompenseras av ökade intäkter för de företag som tillhandhåller alternativ till frätande propplösare. Förslagsställaren uppger att den samlade bedömningen är att de samhällsekonomiska nyttorna som följer av förslaget överväger kostnaderna.

Det finns detaljerad redovisning av de samhällsekonomiska kostnaderna till följd av skador och dödsfall.

Regelrådet kan konstatera att det finns viss kvalitativ redovisning av hur förslaget påverkar vissa företags kostnader, både positiv och negativ kostnadspåverkan. Det finns även till viss del redovisning av förslagets påverkan på företagets verksamhet. Regelrådet finner ingen anledning att ifrågasätta detaljhandelns möjligheter att kompensera utebliven försäljning av de frätande propplösarna med alternativa propplösare och med andra produkter som rensverktyg, pumpar, silar, hårfångare med mera. Regelrådet anser likväl att det saknas tillräckligt redovisning av hur importörers eller distributörers och även tillverkares kostnader och verksamhet kan påverkas. Som Regelrådet tidigare har kommenterat under rubriken för berörda företag, saknas det dessutom uppgifter om antal och storlek på dessa företag, vilket sammantaget försvårar förståelsen av hur företagen påverkas. Regelrådet anser att det borde ha kunnat sägas något om dessa företags verksamhet och om dessa även importerar och/eller distribuerar andra produkter eller om det finns företag som enbart importerar och/eller distribuerar just frätande propplösare. Det saknas därutöver klarhet i om det finns svenska tillverkare av alternativ till de frätande produkterna som då eventuellt skulle kunna gynnas av de föreslagna reglerna. Regelrådet anser att, även om de föreslagna reglerna bedöms vara ändamålsenliga ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, åligger det likväl förslagsställaren att redovisa konsekvenserna för samtliga berörda aktörer. I detta fall är det således inte klarlagt vilka konsekvenser förslaget får för nämnda företagstyp.

Regelrådet finner därmed att förslagsställarens redovisning av förslagets andra kostnader och påverkan på företagets verksamhet är bristfällig.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

I konsekvensutredningen uppges att förslaget påverkar alla företag som idag saluför frätande propplösare på marknaden och företagen får alla samma konsekvenser till följd av ändringen. Hur konkurrensförhållandena påverkas till följd av regeländringen beror, enligt förslagsställaren, på företagsstorlek och vilket utbud av produkter och tjänster företagen tillhandhåller på marknaden. Förslagsställaren uppger att det har saknats underlag för att analysera storleken på de berörda företagen och om företagen är verksamma inom andra branscher eller säljer andra produkter än frätande propplösare. Av den anledningen uppger förslagsställaren att det inte har gjorts någon utredning om hur konkurrensförhållandena för företagen emellan förändras till följd av regeländringen.

Regelrådet delar förslagsställarens bedömning av att det inte är möjligt att utreda förslagets konkurrensmässiga effekter på de olika företagstyperna, då det saknas uppgifter om antal

och storlek på dessa företag samt deras produktutbud. Regelrådet vill emellertid understryka att det ankommer på förslagsställaren att redovisa de försök som gjorts för att ta reda på sådan fakta.

Regelrådet finner därför att förslagsställarens redovisning av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är bristfällig.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Regelrådet kan konstatera att det saknas en särskild redovisningspunkt om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden. Däremot nämns att förslagsställaren inte bedömer att förslaget kommer att påverka sysselsättningen i Sverige, då tillverkningen av de aktuella produkterna sker i andra EU-länder. Regelrådet anser att den uppgiften kan vara sådan övrig påverkan.

Regelrådet vill dock understryka vikten av att alltid redovisa samtliga punkter i konsekvensutredningen och i enlighet med 6 och 7 §§ i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. I de fall det skulle saknas sådana effekter att redovisa ska detta likväl anges och om möjligt motiveras.

Regelrådet finner likväl att redovisningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden kan anses tillräcklig och därmed godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Regelrådet kan konstatera att det saknas redovisning av dessa förhållanden och att det, vilket Regelrådet redan påpekat, även saknas redovisning av berörda företags antal och storlek, vilket sammantaget gör det omöjligt för Regelrådet att göra en självständig bedömning.

Regelrådet finner därför att förslagsställarens redovisning av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning är bristfällig.

Sammantagen bedömning

Regelrådet kan konstatera att många punkter i förslagsställarens konsekvensutredning redovisats på ett godtagbart sätt, men att det även finns en del allvarliga brister. Till dessa brister hör redovisningen av företagets antal och storlek, andra kostnader och påverkan på företagets verksamhet, konkurrenspåverkan samt om det funnit anledning att ta särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning. Regelrådet kan konstatera att effekterna av förslaget inte har utretts för tillverkare, importörer och/eller distributörer, vilket Regelrådet anser är en större brist som påverkar den sammantagna bedömningen på ett avgörande sätt.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 31 augusti 2022.

I beslutet deltog: Claes Norberg, ordförande, Anna-Lena Bohm, Hans Peter Larsson och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av: Annika LeBlanc.

Claes Norberg
Ordförande

Annika LeBlanc
Föredragande